

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. וכי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב ... מודה במקצת הטענה ישבע ... והאי דכפר ליה במקצת ... אישתמיט לי ... רמא רחמנא שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה.... 1
- ב. הטוען טענת אבר ונשבע וחזר ומען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור ... הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה.....2
- ג. הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בו יד פטור.....3
- ד. והלא שלש שבועות משיעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי.....4

דף קז.

א. וכי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב ... מודה במקצת הטענה ישבע ... והאי דכפר ליה במקצת ... אישתמיט לי ... רמא רחמנא שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה

כבר התבאר במסכת כתובות דף פז: ובגיטין דף נא. שמדכתיב בתורה בפרשת שומר חנם (שמות כב פסוק ו, ח, י) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשומר וגו' על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה וגו' וכתיב בפרשה שניה שבעת ה' תהיה בין שניהם וגו', דרשו רבותינו ז"ל שבועת ה' תהיה בין שניהם הולך גם כן למעלה על פסוק אשר יאמר כי הוא זה, ואמרו שאין חייבין שבועה מן התורה אלא בשמודה במקצת הטענה וכופר במקצתה, שכן משמעות פירוש הפסוק של אשר יאמר כי הוא זה, כלומר אשר יאמר הנטען כי דבר זה הוא מקצת ממה שנתת לי לשומר והמותר נגנב ממני והוא שומר חנם עליו, נשבע שלא פשע באותו מקצת שאומר שנגנב ממנו ונפטר, והוא הדין לכל טענות ותביעות שטוענין ממנו והוא מודה מקצת שחייב שבועה מן התורה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לפיכך התובע¹ מחבירו ממון או חפץ² שהיה יכול להחזיק בו בטענת לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך או לקוח הוא בידי, אם הוא מודה מקצת ועל השאר טוען טענות אלו חייב שבועה מן התורה³.

ודוקא במודה מקצת, מחייבין ליה שבועה מן התורה מפסוק כי הוא זה, אבל כופר בכל ואין עד אחד מכחישו לא חייבתו התורה שבועה בין במלוה בין בפקדון, ומכל מקום חז"ל חשו לרשיעי המצויים בכל דור ולא ינשי דלא מעלי, והסיתו הדיונים להשביע כל הנתבעים הכופרים בכל, והיא שקראוה "שבועת היסת" על שם הסתתם שהסיתו הדיונים להשביע הנתבע הכופר בכל.

דף קז:

ב. הטוען טענת אבר ונשבע וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור ... הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ פז א

² ר"ל לא מיבעי' ממון דאמרי' במודה מקצת שישבע כמ"ש בב"ק וב"מ וכתובות ונשבע דא"ר מ"מ אמרה תורה מ"מ הטענה ישבע כו' אשתמוטי קא משתמיט השתא אדהו לי זוזי ופרענא אלא אפי' בחפץ ג"כ י"ל אשתמוטי כמ"ש בב"מ ה' ב' ועתו' שם א' ד"ה למ"ד כו' ובהג"א שם ס"י ד"ה אף על גב דההיא כו' וכן בכופר הכל שנשבע היסת ג"כ צריך לטעמא דאשתמוטי משתמיט כמ"ש בשבועות מ' ב'. ביאור הגר"א שם א

³ אם יודע בעצמו אסור לקבל עליו השבועה לומר אנכי אשבע למען הפחיד חבירו אף על פי שאין בלבו לשבע שנאמר לא תשא ואמרו במכילתא לא תקבל. רבינו יונה בשערי תשובה אות מ"ה. חי' רע"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הטוען טענת⁴ אבידה בפקדון, ונשבע⁵, וחזר וטען טענת גנב ונשבע, ואחר כך באו עדים והכחישוהו, פטור מן הכפל, שכבר יצא הפקדון מידי הבעלים משבועה ראשונה⁶. וי"א⁷ שפטור מכיון שכבר נפטר בשבועה הראשונה.

ג. הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בו יד פטור

הטוען⁸ שנגנב הפקדון מביתו, אם נשבע ואחר כך באו עדים ששקר טען ושהפקדון היה אצלו הרי זה משלם תשלומי כפל שהרי הוא עצמו הגנב

במה דברים אמורים שנשבע קודם שישלח יד בפקדון, אבל אם שלח בו יד וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים י"א⁹ שפטור מן הכפל, שכיון ששלח יד

⁴ רמב"ם הלכות גניבה פרק ד הלכה ג

⁵ ודע דהרי"ף השמיט כל הנך מימרי וכבר השיגו בעל המאור. והרמב"ן בספר המלחמות כתב דיפה כיון הרי"ף שלא כתבם משום דאינו מתחייב בכפל כי אם בשבועה בב"ד ואין דייני ח"ל דנין לפי שאינן סמוכים ובנשבע חוץ לב"ד דמי ע"כ. ולפי זה יש לתמוה על הרא"ש והטור שכתבו דינים אלו כיון דלא נהיגי בזמן הזה, ואין לומר דסבירא להו דטעמיה דהרי"ף משום דלא מהני תפיסה בכפל וכסברת הרמ"ה שהביאו בס"י שמ"ט, שהרי מדברי הרי"ף בפרק המפקיד מוכח דסבירא ליה דלא כהרמ"ה וע"כ לומר דטעמיה דהרי"ף הוא כהרמב"ן וצ"ע. ועיין במה שכתב הנ"י פ"ק דסנהדרין הביאו מרן בב"י סי' א'. מ"ל שם הלכה ב

⁶ קשה דלא היה לו לרבינו לומר אלא משום דקנה בשבועה ראשונה דהיינו סברת ר' חייא בר כיון דרבינו פסק דהיבא דשלח בה יד פטור כדלהלן וה"ל לכתוב כר' חייא בר אבא וה"ה ביקש ליישב דההוא טעמא דשכבר יצאה וכו' לא אתי הפך דינא דהיבא דשלח בה יד פטור דטעמא דשליחות יד פטור הוא מגזירת הכתוב, ועוד קשה דמי הכניסו בתגר זה להניח הטעם הפשוט שאמר ר' חייא בר אבא משום דקנאו להתחייב באונסין והביא טעם הדחוי שאמר הואיל ויצא מידי בעלים וכו' ויותר היה ראוי לו להביא טעם ר' חייא בר אבא ולעולם לא הוי תיובתא דרבי זירא דרבי זירא לא דחה הדין אלא כוונתו לומר דאי משום הא לא איריא דאיכא טעמא אחרינא, אלא ש"ל בזה דרבינו כיון דראה לר' אלעאי שהביא מימרא דר"י והביא טעמא דשכבר יצא וכו' משמע דקושטא דמלתא הך טעמא עיקר דבשלמא ר' זירא אפשר דלא אמרו אלא בדרך דחייה אבל רבי אלעאי לא אמרו אלא בדרך קושטא דמלתא א"כ ודאי דהך טעמא עיקר ובשליחות יד הוא פטור משום גזירת הכתוב. לחם משנה שם.

⁷ טור שנוב ג

⁸ רמב"ם שם הלכה א

⁹ רמב"ם שם הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נתחייב בו וקנהו¹⁰. וי"א¹¹ שאע"ג שקנהו להתחייב באונסים מכל מקום חייב בכפל.

ד. והלא שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי

כל שאין השומר מחזיר הפקדון כמו שקיבלו, כגון שנשבר, או שאינו מחזירו כלל, מחמת שאירע בו דבר שהוא פטור עליו¹², צריך להוכיח שאמנם כן אירע לפקדון, ואף אם בא לשלם צריך להוכיח שהפקדון אינו ברשותו ע"י עדים או ע"י שבועה.

¹⁰ כתב על זה הרב המגיד ורבינו כבר הביא [זאת] המימרא בסמוך ופסקה ודעת רבינו ז"ל דלא פליגין דאף על גב דשליחות יד קודם שבועה פוטריה הכל מכפל לאו משום שנעשה עליו גזלן הוא אלא משום דגזירת הכתוב הוא וכדאמרינן התם מאי טעמא [הכי] אמר רחמנא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו הא שלח ידו פטור וכיון שכן במען טענת אבד ונשבע [ו]לא שלח בו יד וחזר ומען טענת גנב ונשבע אי לאו משום דיצא ידי בעלים בשבועה ראשונה היה בדין שישלם כפל ולא הוה פטרינן ליה משום דנעשה עליו גזלן דכל שלא שלח ידו בו אכתי איתיה ברשותיה דמריה ומשום הכי צריכי התם למעמא דיצא ידי בעלים ובגמרא הכי אמרינן אי מהא לא תשמעיניה כך נ"ל לדעת רבינו ויש דוחים דבריו משום דאקשי רב נחמן עליה דרב ששת אלמא דלא סבירא ליה כוותיה וזה דעת הרשב"א (ב"ק קז: ד"ה אמר ליה) וי"ל דרב נחמן לא פליג עליה אלא לאפוקי טעמא מיניה והא פריק רב ששת קושייא ורבי חייא בר אבא משמע התם דסבירא ליה כוותיה ואף על גב דרבי זורא דחי ליה ואיתמר משמיה דרבי אלעא כדיחוייה כבר כתבתי דהכי קאמר אי מהא לא תשמעיניה ולא שבקינן מימרא ברירא דרב ששת משום האי טעמא עכ"ל. מובא בב"י שם ב, ועם כל זה לא נתיישב יפה, חדא דרבינו משמע דנתן מעם לשליחות יד משום דקנאו להתחייב באונסין שכ"כ שכוין ששלח יד נתחייב בו וקנאו משמע דטעמא משום דחייב באונסין דנעשה גזלן ולא כדברי ה"ה. לח"מ שם

¹¹ השנות הראב"ד שם שהקשה "הא מילתא דלא כהלכתא היא דהא ר' יוחנן פליג עליה בהדיא דאמר הטוען טענת אבד ונשבע וחזר ומען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור מכפל משום דיצא ידי בעלים בשבועה ראשונה אבל לא משום דנעשה עליו גזלן וקנאה אלמא אף על גב דנעשה עליו גזלן וקנאה וחייב באונסים כיון דהוא פטר נפשיה מינה במענת גנב גנב הוא ומשלם כפל" וכן בטור שם ב בשם אביו הרא"ש. ועיין במרכבת המשנה שם שכתב ואני אומר כמח שאין התחלה לקושיית הראב"ד עיין מ"ש רבנו פ"ג מהל' גזלה הי"ד דאין הכופר בפקדון קונה להתחייב באונסין אא"כ היתה ברשותו משא"כ בדקיימא באגם וכמבואר בסוגיא דב"ק דף ק"ה ע"ב ולפ"ז שפיר אין הוכחה לומר דר' אילעא אי"ר יוחנן פליג אדרב ששת דף ק"ז ע"ב דשפיר אי"ר אילעאאי הטעם הואיל ויצא מידי בעלים בשבועה ראשונה שטעם זה הוא כולל אפי' היכא דקיימא באגם (וכ"ש לפי מ"ש בשיטה מקובצת דע"י שבועה נעשה גזלן אפי' קיימא באגם עיין שם) ומשום שפיר כתב רבנו בפרקין ה"ג טעמא דר' אילעא אף על גב דבאמת אי איכא סהדי שהיתה ברשותו בשעה שכפר בב"ד נמי קיי"ל דקנאה ופטור מכפל ובהכי נתיישבו דברי רבנו באופן מרווח.

¹² כגון שומר חנם הבא לפטור עצמו בטענת גניבה ואבידה, או ש"ש בטענת אונס. וצריך גם להשבע שלא שלח בו יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נמצא¹³ שכל שומרים שנשבעים שבועת השומרים כולל בשבועתו ג' דברים, אחד שבועה שאינו ברשותו¹⁴, ב' שבועה ששמרתי כדרך השומרים ולא פשעתי בה ואירע בה כך וכך¹⁵, ג' ושלל שלחתי בה יד קודם שאירע המאורע הפוטר אותו.

אולם אין שבועות אלו מחייבים כפל בזמן הזה שאין לנו דיינים מומחים¹⁶. ואם רוצה לשלם נשבע שאינו ברשותו וכולל בשבועתו שכך וכך היה שזה ולא יותר ומשלם לו¹⁷.

אירע הדבר במקום שעדים מצויים, אין השומר נפטר עד שיביא עדים לדבריו¹⁸, ובמקום שאין עדים מצויים ישבע שכך היה¹⁹ ונפטר²⁰, ואם התנו שיהא השומר נאמן בלא שבועה תנאם קיים²¹.

¹³ שו"ע ונו"כ רצה ב

¹⁴ אף על גב דכבר נשבע שאירע כך וכך והיינו שנגנבה בשומר חנם וממילא אינה ברשותו, ואין לומר כדי שלא יעשה רמאות, דחיישינן דאף שכבר נגנבה שמא חזרה לבוא לרשותו, דבשומר שכר שמוען שמתה צריך לישבע הני ג' שבועות, ובשומר שכר אי אפשר לחזור לרשותו אחר שכבר מתה. וצ"ל דה"ק, שאירע כך וכך ולא היתה אז ברשותו דהיינו שלא נהנה ממנה קודם לכן שעל ידו היתה עומדת ברשותו לענין אחריות שיבוא עליה, ולפי זה צ"ל דשלל שלח בה יד הוא עוד ענין אחר וזולת הנאה שנהנה ממנה, והוא דוחק, וצ"ע. סמ"ע שם ה

¹⁵ לשומר חנם הגניבה ולשומר שכר המיתה באותה שעה ששמרו כראוי, לאפוקי אם פשע בשמירתה ונגנבה דחייב השומר חנם על הגניבה, וה"ה אם הוא שומר שכר והגניחה לילך בהר ונפלה ומתה דהיה חייב. סמ"ע ד דהרי"ף השמיט כל הנך מימרי והרמב"ן בספר המלחמות כתב שהוא משום דאינו מתחייב בכפל כי אם בשבועה בב"ד ואין דייני ח"ל דנין לפי שאינם סמוכים ובנשבע חוץ לב"ד דמי ע"כ. מ"ל שם הלכה ב ואם שלם ולא רצה לישבע ואח"כ הוכר הגנב, קנה השומר כל שבח דאתי מעלמא, כגון אם הוקר הפקדון הרי הוא שלו, אבל לא שבח דמגופא כגון גזיות וולדות, דאמרינן מסתמא שבח דאתי מעלמא אינו מקפיד עליו הבעל ומקנהו לו בהנאתו שמשלם לו ושבח דגופא אינו מקנה לו. רמ"א שם

¹⁸ שו"ע ונו"כ רצד ב ושה א, ועי' שו"ע (סימן קפז) ובמשפטי שלום (שם).
¹⁹ ומגלגלין עליו בשבועתו שלא פשע בשמירתו אלא ששמרו כדרך השומרים ואעפ"כ אירע לו האונס שמוען, ושלל שלח בו יד בפקדונו קודם לכן, שאם שלח בו יד קודם לכן ליהנות ממנו נתחייב אפילו באונסין. ויש אומרים דאפילו איכא עדים שנגנב או נאבד צריך לישבע שלא פשע ומגלגלין עליו שלא שלח בה יד. ושבועה זו שלא שלח בה יד אינו צריך לישבע אלא ע"י גלגול, דגלגול הוא דאורייתא וכל מה שאפשר להיות יכולין לגלגלו, אבל בלא גלגול כגון שיש עדים שנגנבה או נאבדה ושלל פשע בה ואין כאן בית מחוש לחייבו אלא שמא שלח בה יד, מהיכא תיסק אדעתין שנחשדנו לומר שמא שלח בה יד, דא"כ הו"ל רשע ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן להשביעו לומר תישבע דלאו רשע את. שו"ע ולבוש שם

²⁰ וכתב בכנה"ג בשם רש"ך (ח"א סימן רכג) שש"ש שמען נגנבה באונס ונתפטר עמו המפקיד, ואח"כ נודע שנגנבה בפשיעה, הו"ל פשרה בטעות ובמלה, עיין שם

²¹ שו"ע ונו"כ רצד ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אם אמר השומר²² איני רוצה לישבע והילך דמי הפקדון, והשיב המפקיד איני רוצה שתפסיד על ידי והחזיר לו המעות, אינו יכול עוד להשביעו.

²² ערך ש"י בשם הרדב"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

